

KALENDARZ

Dziś, św. Macieja Apostoła.
D. 25, „ + Flawjana Męczennika.
„ 26, „ Aleksandra Męczennika.

Cena ogłoszeń.

Za pierwsze 6 wierszy kop. 25,
za każdy następny wiersz po k. 3.

KALISZANIN,

TERMOMETR

Dziś	rano	w poł.
Zimna	1	0

BAROMETR

Wezoraj }
Dziś } pochmurno i śnieg.

GAZETA MIASTA KALISZA I JEGO OKOLIC.

Wtorek dnia 24 lutego 1874 roku.

Kaliszanin wychodzi 2 razy w tygodniu, t. j. we Wtorki i Piątki w południe. — **Cena Kaliszanina:** kwartalnie: rs. 1 kop. 20, za przesyłkę pocztą kop. 40; miesięcznie kop. 40, za odnośnienie po kop. 5 miesięcznie; numer pojedynczy kop. 6. — **Prenumeratę przyjmują:** w Kaliszu: główny kantor w drukarni wydawcy W. Hindemitha, i miejscowe księgarnie, oraz w Sieradzu księgarnia Rubinsteina. — Artykuły nadsyłane zwracaniami nie będą.

Rozporządzenia Rządowe.

USTAWA O OBOWIĄZKU SŁUŻBY WOJSKOWEJ.

(Najwyżej zatwierdzona 1 stycznia 1874 r.)

(Ciąg ósmy).

Rozdział VIII.

O instytucjach pod względem odbywania obowiązku służby wojskowej.

81. W każdej gubernji i obwodzie, z wyjątkiem wskazanych niżej w artykule 83, znajduje się gubernjalny lub obwodowy komplet do obowiązku służby wojskowej, składający się, pod przewodnictwem gubernatora lub naczelnika obwodu, a następujących osób: gubernjalnego marszałka szlachty, prezesa gubernjalnego urzędu ziemskiego, i jednego członka według wyboru tegoż urzędu, gubernjalnego naczelnika wojennego, albo zastępującej go osoby, i prokuratora sądu okręgowego lub jego towarzysza.

82. W niżej wymienionych gubernjach i obwodach skład gubernjalnego komitetu do obowiązku służby wojskowej, zmienia się w następujący sposób:

a) W gubernjach gdzie nie są wprowadzone instytucje ziemskie, zamiast prezesa i członka gubernjalnego urzędu ziemskiego, do składu kompletu naznaczają się dwaj członkowie gubernjalnego kompletu do spraw włościańskich.

b) W gubernjach gdzie się funkcjonują Urzędy sądowe, miejsce prokuratora sądu okręgowego zastępuje gubernjalny prokurator lub inna osoba nadzoru prokuratorskiego.

c) W gubernjach nadbaltyckich, Królestwa Pol-

skiego i Syberyjskich, zamiast prezesa i członka urzędu ziemskiego, wyznaczają się: w gubernjach nadbaltyckich — osobny członek z ramienia rządu i członek Komisji do spraw włościańskich; w gubernjach Królestwa Polskiego — stały członek gubernjalnego kompletu do spraw włościańskich i jeden z powiatowych komisarzy do spraw włościańskich; w Syberji — radzca rządu gubernjalnego lub obwodowego.

d) W obwodach Akmolińskim i Siemipalatyńskim (oprócz wskazanej w punkcie c zmiany w składzie kompletu) do takowego wyznacza się, zamiast gubernjalnego naczelnika wojennego, sztaba oficer według wskazania dowodzącego wojskami w obwodzie.

83. W obwodach: wojska duńskiego, Kubańskim, Terskim i Uralskim, obowiązku gubernjalnego kompletu do obowiązku służby wojskowej wkládają się na rząd obwodowy.

84. W każdym powiecie lub okręgu znajduje się powiatowy lub okręgowy komplet do obowiązku służby wojskowej, składający się pod przewodnictwem powiatowego marszałka szlachty, z następujących członków: oficera, według wyznaczenia zwierzchności wojskowej, naczelnika powiatu lub odpowiedniej tej godności osoby i członka urzędu ziemskiego, według wyboru ostatniego. Przy działaniu kompletu w rewirze powołania, mającym w składzie swoim ludność miejską, komplet uzupełnia się przez członka urzędu miejskiego, według wyznaczenia tego ostatniego, a gdzie nie ma urzędu miejskiego; — członka według wyboru gminy miejskiej. Oprócz tego przy działaniu kompletu w miejscach powołania, skład takowego uzupełnia się przez jednego z mieszkańców rewiru, wybranego przez powiatowe zebranie ziemskie na trzy lata.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Wiadomości miejscowe i okoliczne.

— Znany zaszczytnie w poważnym, a nawet poniekąd i belletrystycznym piśmiennictwie p. Józef Goldszmit, magister prawa i administracji, bawi od dni kilku w Kaliszu. Wiedząc o nastąpić mającym przyjeździe jego do tutejszego miasta Redakcja Kaliszanina zwróciła się listownie do niego z prośbą, aby bytność tu swoją spożytkować raczył na cel dobroczynny, przez odczyt w dowolnie przez się obranym przedmiocie; ku czemu p. G. ze znaną już Warszawianom w podobnych razach uprzejmością, skłonić się zechciał, jakkolwiek początkowo, wymawiał się brakiem czasu do należytego przygotowania odczytu. Ze jednak pan G. jest specjalistą w kwestji małżeństwa, uważanego pod prawnym i obyczajowym względem, (skoro znakomite jego dzieło o rozwodach przez Komisję Sprawiedliwości w znacznej liczbie egzemplarzy zakupione i sądom krajowym rozesłane zostało) przeto zrobiono mu uwagę, iż najwłaściwszym byłby temat z tej rozległej, a tak zajmującej również dla mężczyzn, jak dla dam dziedziny. P. Goldszmit zgodził się na tę myśl, a cały dochód z mającego się odbyć odczytu, o którego bliższych szczegółach donieść nieomieszkamy, przeznacza na korzyść niezamożnych uczniów tutejszego gimnazjum. Cel tak szlachetny, zgromadzi bezwątpienia licznych słuchaczy, a mianowicie wszystkich tych, którzy chętnie spieszą z wdowim groszem na ofiarę ołtarz poświęceń.

— W ostatnim numerze naszego pisma na zasadzie wiadomości, zaczerpniętych w najwiarogodniejszym źródle, bo w samej dyrekcji, obiecaliśmy publiczności kaliskiej niektóre wcale apetyczne kąski z teatralnego jadłospisu, zwanego repertoarem: tymczasem rozchodzą się wieści, że godziny pobytu trupy p. Trapszy w Kaliszu, ta

WYCIECZKA W OBCE KRAJE.

(Ciąg ósmy).

Zegnaj mi na długo — może na zawsze piękna Saska stolico! Mimo twej okazałości, wspaniałych pałaców, gmachów i świątyń, mimo wrzawy i rojowiska ludzi — handlowych spekulacji, mimo potoku gazowych płomieni, co nocom twoim dziennego udziałają światła, jakaś sielska otacza cię aura, jakiś poważny spokój maluje się na twojem obliczu. Widząc cię tak swobodnie i cicho pędzącą dni powszedniego żywota, niktby nie przypuścił, że niegdyś a nawet za naszych czasów, już to straszne przechodziłaś koleje, mord i pożoga rozdzierały twe łono; już przeciwnie byłaś świadkiem najświetniejszych uroczystości, biesiad i festiwalów, lub niesłychanych, a pamiętnych w dziejach świata zjazdów. W twoich to murach w r. 1812 Napoleon, dążąc na północ, gdzie nań czekała otchłań zaguby, stanawszy na szczycie najwyższej potęgi, chwały i pomysłności, zgromadził około swojej osoby wszystkich monarchów i książąt, których pokonał i wasalami swoimi uczynił. Dumny mocą swego majestatu, sądził, że na tych wyżynach nic go dosięgnąć nie zdoła. Tymczasem..... Jakaż to nauka dla pysznych i dumnych!

Wielkość, gdzie niema mądrości ducha, wielkość co w sobie tylko wszystko upatruje, a nie chce znać się narzędziem Wszecpotężnego Pana, wielkość taka zawsze runąć musi ze wstydem i hańbą. O jakże trafnie powiedział o tobie nieśmiertelny wieszcz Albionu*).

Ludy w Tobie mądrego chciały widzieć pana! Przed tobą jak przed zbawcą zgięły kolana, Aleś ty plagą tylko dla nich pragnął zostać. By je według swoj woli ujarzmić i chłostać, Krom siebie oko twoje nic widzieć nie chciało, Wielkość cię zaślepiała. Ale cóż się stało? Ci których pokonałeś — nakoniec przejrżeli. Ze przed marnem bożyszczem nierozważnie drżeli. Powiedz — co Twa potęga — co granic nie znała, Dla tych, co ci ją dali, dobrego zdziałała? Co zyskali w nagrodę swej czci i miłości? To, że po obcych szlakach rozsiali swe kości! Padłeś, — a przestrzeń świata zdziwiła się cała, Ze z tyłu wielkości — taka mierność się zbratała.

Pokonany Tytan, jeszcze na polach Drezdeńskich, świetne odnosi zwycięstwo. Ale zwycięstwa w odwrocie podobne są do ostatnich, acz niekiedy olśniewających przepychem barwy, blasków zachodzącego słońca, zwłaszcza, gdy pycha i upór nie pozwalają nam przyznać się do winy i rozstać z nadziejami odzyskania straconych łupów i korzyści. Kilkanaście nie upłynęło minut, a już jesteśmy nad brzegiem Elby, gdzie stojący w po-

*) Przepraszam, że się poważyl z francuzkiej prozy, ten ustęp Ody do Napoleona, Lorda Byrona — nieudolnie w polskie przestroić rymy.

gotowiu statek parowy, czarną kitą dymu powiewa swobodnie. Weszliśmy na pomost. Pódróżny, ma za co dziękować Bogu, jeżeli niebiosa pogodą jaśnieją. Choćby go tęsknota dręczyła, troška wciskała się do serca — skoro pociągnie oczyma po błękitnych rozłogach, zaraz pierzchają posępne myśli, błoga jakaś radość przejmując jego jęstwo. Zaszumiaty pletwiaste koła, buchnęły gęste kłęby czarnego dymu, przedłużają się w kilkunasto sążniowy warkocz, i korab nasz, oddala się z przystani, sunie środkiem rzeki, tymczasem podróżni rozsadzają się pod namiotem, obierają sobie różne dogodne miejsca. Nie słychać głównych między nimi rozmów, nie słychać wesółych wybuchów śmiechu. Zdaje się że ich obrazy pięknej przyrody nie wiele zajmują. Ze opuścili dom nie dla czezej zabawy, ale że cel prawdziwy, rzeczywistość, powoduje niemi i w zamyślenie wprawia. Zresztą, może te brzegi są im dobrze znane. A człowieka tylko nowość bawi. — Za to my w ciągłym jesteśmy ruchu. Wzrok nasz zwracamy na wszystkie strony. Co tu pięknych pałaców, villi, sielskich domków, ogrodów, winnic — a wszystko, szczerlnie obwiedzione murem, szeregami sztachet lub zielonym żywych płotów wałem. Na wstępie do Szwajcarii saskiej witamy królewski pałac w Pilnitz. Dziwna jego struktura, podkasane dachy — możeby lepiej się wydały w Nagasaki lub Jeddo, ale nad brzegami Elby, jakoś im nie do twarzy. Przyznać atoli należy, że budowniczy, który skreślił plan tego gmachu, pod pewnym względem nie był pospolitym człowiekiem. Przyswajając Saxonji styl japoński,

razą naprawdę już policzone, co stanowiłoby sprzeczność z naszym zapewnieniem ujrzenia bądź to nowych, bądź znanych już, ale świeżych utworów scenicznych. W imię więc dobrej wiary publicznej prosimy p. Trapszę, aby nasi najserdeczniejsi starzy kawalerowie, wywarli zemstę za mur graniczny obojętności, dzielącej pewną część mieszkańców tutejszego miasta od najszlachetniejszej z rozrywek, i po hulaszczem życiu paryżkiem podzielili się z ogółem rozkoszną czarą napoju miłosnego. Szczególniejszy nacisk kładziemy na tę ostatnią operę, która jak notoryjnie wiadomo, w obecnym składzie artystów szła zeszłego roku w Warszawie najlepiej ze wszystkich oper u p. Trapszy dawanych czego pochlebne recenzje pism tamecznych dowodzą.

— Dziś ujrzymy na scenie komedję W. Sardou p. t. „Starzy Kawalerowie.” Komedja ta, wyższego zakresu, należy do najładniejszych prac głośnego autora, i o ile wiemy, nigdzie jeszcze nie była grana w naszym kraju; będzie więc dla nas prawdziwą nowością.

— Gospodarstwo myśliwskie zaczyna zwracać na siebie uwagę naszych właścicieli ziemskich, tych zwłaszcza, którzy w posiadaniu swoim mają znaczniejsze obszary lasów. I tak, niedawno donosiliśmy o urzędzeniu w jednym z majątków w wielońskim położonych, bażantarni i zwierzyńca, dziś robimy wzmiankę o drugim majątku, również leżącym w wielońskim, a raczej w dzisiejszym częstochowskim powiecie, gdzie także urządzi się zwierzyńiec. Obszerne te dobra zwane Kłobuckimi, są od trzech lat własnością hr. Henkla von Donnersmark, który z leśnych przestrzeni wyznaczył 2000 morgów na zwierzyńiec, i starannie do niego gromadzi grubszą zwłaszcza zwierzynę. Dotąd już prócz lisów i sarn wypuszczono tam sześćdziesiąt kilka par jeleni i 18 dzików, schwytych w okolicy. Zwierzyńiec ten leży pod folwarkiem Ręczyce, na drodze wiodącej od Częstochowy do Panek i ma 19 wiorst obwodu. Jeden bok jego stanowi trakt publiczny, dwa drugie zamknięte są płotem wysokim na przese 5 łokci, a ostatni, stykający się z dalej ciągnącymi się lasami, ogrodzony jest ziemnym nasypem, przez który zwierzyńca wchodzić może, lecz ze zwierzyńca wydobyć się już nie jest w stanie.

— Rada dobroczynności publicznej powiatu Sieradzkiego, ma zaszczyt zawiadomić, iż w dniu 24 lutego (8 marca) r. b., to jest w niedzielę o godz. 5-ej wieczorem, znany na polu uprawiania kobiet W. Edward Prądyński z Woli Wiązowej,

przewidział, że ojczyzna Tajkunów tak uporeczywie trzymająca się dzikich przesądów, tak nieprzystępna dla mieszkańców, mianowicie naszej części świata, pierwsza z dalekich narodów azjatyckich — opamięta się, i w szkołach i instytucjach europejskich światła i nauki szukać będzie. Na znak, że król z rodziną znajdował się w Pilnitz — chorągiew saskiego państwa powiewała na wieży zamkowej. Dobry monarcha, ciężką dotknięty chorobą, zapragnął w obec pięknej przyrody ostatnie chwile życia przepędzić. Wyższym obdarzony umysłem, obcując z Dantem i dzieło jego nieśmiertelne tłumaczając i objaśniając, postanowił, jak on, w promieniach słonecznych w balsamicznych technieniach kwiatów duszę swą przestać na łono wieczności.

Pilnitz, wiąże się ściśle z dziejami pierwszej rewolucji francuskiej. Tu bowiem miał miejsce zjazd reprezentantów Cesarza Niemieckiego i pruskiego monarchy, którzy postanowili przywrócić tron Ludwikowi XVI-mu. W naradach wszechtych z tego powodu, brali udział hrabia d'Arois, brat Ludwika XVI-go, ex-minister Calonne, i margrabia Bonillé. W Pilnitz został podpisany ów manifest księcia Brunświckiego, któremu tylko na zdolnościach i pomocnikach Bismarkowskich zbywało. To też ze wstydem musiał opuścić terytorjum francuskie, do czego niedojrzałe winogrona znacznie się przyczyniły. A Francuz złośliwy, przysięgał mu: „ne touchez pas a la grappe du voisin.” Niestety! Sedan za wszystko zapłacił. Ale otóż i Pirna na wyniosłym wzgórzu, zajaśniała nam białymi ścianami gmachu pięknych rozmiarów, w którym wzorowo urządzony mieści się przytułek — dla obłąkanych. Dalej — Bastei, niby ruiny jakiegoś olbrzymiego zamku, a wkrótce znowu sławna twierdza Königstein, zajęły miejsce w tej zmieniającej się ciągle panoramie. Do tej chwili, używał on sławy, iż zdobytym bytć nie może. Ale matuszki krupa, zaprawione na paryżkich granicach, sprostają zapewne twym naturalnym pance-

mieć będzie odczyt w miejscowej sali, na korzyść zakładów dobroczynnych tutejszego powiatu mianowicie „Odpowiedź na zarzuty przeciwko równoprawnieniu kobiety.”

— Nabożeństwa passyjne odbywają się po południu między 3 a 4 godziną: w kościele Ś-go Mikołaja w środy, w czwartek w kościele p. Bernardyńskim, w piątek u ks. Franciszkanów, — we wtorek u ks. Reformatów, w niedzielę u Fary.

— Czytamy w Wieku „W przedmiocie założenia w Kaliszu kasy pożyczkowej dla rzemieślników i lombardu, otrzymaliśmy następującą korespondencję: „Wiek” w № 28 pomiędzy „Nowinami bieżącymi” podaje wiadomość, że w Kaliszu agituje się myśl utworzenia kasy pożyczkowej dla przemysłowców oraz Lombardu. Projekta te wywołane być musiały brakiem kredytu i lichwą, przyniatającą wysokimi procentami ludzi pracy. Dotąd nie wszystkim są znane pomienione projekta — dlatego trudno jest ocenić o ile proponowane instytucje kredytowe przynieść mogą korzyści ludziom pracy — to tylko pewna — że bez rekojmi i poręczeń instytucje takie pieniądze wypożyczać nie będą mogły — że zatem ci właśnie, których lichwa przygniata — najmniej z instytucji tych korzystać będą. U nas rzemieślnikowi byle trzeźwemu, nigdyby na kredycie nie zbywało — gdyby tylko była pewność odzyskania kapitału i gdyby zaciągający dług wiedział o tem, że pożyczony pieniądz oddać musi. Ale niestety są rzemieślnicy — którzy wiedząc — że o zwrot kilku rubli w miastach nikt wszczynać nie będzie kosztownych procesów, — nadużywają kredytu — co wywołuje konieczne następstwo, że skrzętniejszy rzemieślnik lub handlujący, obawia się otwierać u siebie kredytu dla biednych rzemieślników dla uniknięcia strat. Pozostając w ciągłym zetknięciu z interesami miasta i rzemieślnikami — jestem przeświadczony, że tylko przez wprowadzenie w wykonanie w miastach części Cywilnej Ustawy o sądach gminnych, zmniejszy się lichwa — a kredyt dla biednych, byle pracowitych rzemieślników, niezawodnie się ustali i w ogóle wpłynie znakomicie na rozwój rzemiosł, a ztąd i pomyślność samych miast. Że Lombard przedewszystkiem ułatwi kredyt dla lichwiarzy — którzy na fanty swych ofiar pieniądze wypożyczać będą, to pewna, przeciwko użyteczności jednak otwarcia w Kaliszu powyższej instytucji nie powiedzieć nie można — a niezawodną jest tylko rzeczą, że cel wyżej określony bez wprowadzenia w wykonanie części Cywilnej Ustawy o sądach gminnych osiągnięty nie zostanie.”

rzom, *Sic transit gloria tua.* Już dlatego, że przeciw prądowi rzeki, już z powodu małej wody, płynąc coraz wolniej, mieliśmy dosyć czasu nie tylko podziwiać skaliste zwały Saskiej Szwajcarii, ale zajrzeć we wszystkie zakątki naszego statku i obejrzyć je dokładnie. Był to pierwszorzędnny, obszerny, i zgrabnej budowy parowiec. Rozpięrając się na miękkich sofach pasażerskiego salonu, przyozdobionego w lustra i kandelabry, rozprawialiśmy o tym nagłym postępie, jaki mianowicie europejskie narody uczyniły w dziedzinie przemysłu i wynalazków. Przed kilkudziesięciu laty naprzykład, ciężkie tylko kropy, żaglowe galary, zwolna i z mozołem po tej przesuwały się rzecę. Nikt prócz kupeczających, zmuszonych koniecznością, dla pilnowania swego towaru, w podobną nie puszczali się podróż. Dziś, obok, zazyskiem goniącego człowieka, chciwy wrażeń i miłej rozrywki turysta, szybko — wygodnie, jak w swym własnym salonie, jeśli takowy posiada, najwykwintniej umeblowanym, przenosi się z kraju do kraju, z stolicy do stolicy. W Szandau musieliśmy się zatrzymać i przesiąść do wagonów. Na wodzie, zdawało się że stoim na stałym nieruchomym żywiolu; w wagonach — że nami rozhułkane pomiatają fale. Ale zaradzić czy to przeciw wadliwości układu *reilsów*, czy też budowie wagonów, nie było w naszej mocy. A więc niedogodność ztąd wynikającą ośladzaliśmy sobie, rozpatrując się w pięknej Czeskiej krainie. Mało równin wszędzie to skała, to lasem najeżone garby, żyźne padoły, pełne zbożem powiewających łądów, zielonych łąk i gajów. Tu znów naga opoka, niby jakieś opustoszałe średniowieczne zamczysko zastępuje ci drogę. Istna siedziba zaklętych duchów, już chcesz się znakiem krzyża świętego, przeciw ich figlom zabezpieczyć, gdy nagle wpada ci w oczy schludne jakieś miasteczko, lub chatka, pokryta strzechą.

O zmroku przybyliśmy do Pragi. Według danego nam adresu kazaliśmy się zawieść do hote-

— W zeszły czwartek (dnia 19 b. m. i r.) przypadała czterechsetna pierwsza rocznica urodzin Mikołaja Kopernika.

Przy tej okazji z prawdziwym oburzeniem przychodzi nam nadmienić, że Album Kopernika, na które rok już przeszło pobrana została przedpłata, niewszystkim jeszcze prenumeratorem, a w tej liczbie i przez nas zebrany, doreczonem nie zostało. Nie wiemy doprawdy, jak nazwać podobne postępowanie pp. zajmujących się wydawnictwem, to jednak nie ulega wątpliwości, że znakomity nasz astronom i matematyk, gdyby powstał z grobu, wyparłby się wspólnej narodowości z ludźmi, dającymi dowody tak matematycznej nieakuratności, — niedołęstwa i niedbalstwa.

— Odra na dobre rozgospodarowała się w naszym mieście, tak, że bez przesady uległo dotąd tej chorobie około paręset dzieci.

— Rada dobroczynności publicznej pow. Sieradzkiego, ma zaszczyt zawiadomić, iż począwszy od dnia 10 (22) lutego r. b., w każdą niedzielę, wyjąwszy Wielkiej Nocy i przewodniej, odbywać się będą w miejscowej sali odczyty publiczne na dochód zakładów dobroczynnych tutejszego powiatu. — Początek każdego odczytu punktualnie o godz. 5 wieczorem. — Cena miejsc: siedząca po kop. 25, stojące po kop. 15.

— W niedzielę, na zakończenie karnawału według s. s., urządzoną została przez klub kaliski zabawa w sali p. Gessnera w parku; a mianowicie o godz. 2 z południa odbyło się śniadanie z blinami, następnie zaś rozpoczęły się tańce, trwające do północy.

— W numerze 15 Kaliszana, opuszczono między innymi składkę na ciborium od pani Chętnskiej rs. 3 i od A. W. rs. 2.

Różne wiadomości.

— „Gou. Urzęd.” ogłasza konwencję między Rosją, a Szwajcarią o wzajemne wydawanie przestępców, podpisaną w Bernie d. 5 (17) listopada 1873 r., a ratyfikowaną w Petersburgu d. 5 (17) grudnia t. r. Podług artykułów 1 — 3 mają być wzajemnie wydawani tak poddani żądającego państwa, z wyjątkiem poddanych państwa, ku któremu żądanie się zwraca, skazani, oddani pod sąd lub śledztwo z zastrzeżeniem aresztowania, za wi-

lu pod Czarnym Koniem. Nie ma co mówić — okazywały gmach, — w złotych galonach szwajcar — przykuje nas poważnie, garsony prowadzą szerokiemi mięko wystaniami schody, na pigra, już nie wiem jakie, gdzie nas nakoniec rozlokowano, w stancjach, które się wewnątrz swoją wartością, ładem i składem, ani równać mogą z pokojnemi pokoja mi naszego w Kaliszu Berlińskiego hotelu. Być może, że wszystkie inne były zajęte. Trzeba się było po długiej podróży posilić. Szedłem na dół. W podwórzu urządzono salę jadalną, poprzedza ją ogród pełen drzew, kłębów i kwiatów. Fontanna w środku z powodu rzęsiściego oświetlenia zdaje się tryskać diamentów, szmaragdów i rubinów strugą. Muzyka wygrywa przeróżne symfonje, sądzisz, że cię wprowadzono do jakiejś zaczarowanej miejscowości. Tylko patrzeć, rychło z pozatych kwiecistych krzeczków wyskoczyły jakie nimfy, jakie drjady, i rozpoczęły swą powabną pływ. Aż nareszcie właściwy przybytek gastronomiczny, odstania się przed tobą — łączy on się z ogrodem, całą jedną stroną, która dopiero gdy skwarne minie lato, a powietrze stanie się niezaosnem, zamienia się w nieprzenikliwą ścianę. Tam przy stołach świetnie zastawionych, mnóstwo zastaliśmy gości. Znalazła się przecież i dla nas osobna krawędź. Kelnerzy, oberkelnerzy, we frakach, w białych krawatach o twardych poważnych, zdobnych w bakembardy, a twardo glaise — kłaniają ci się grzecznie. Myślisz, że to jacy dygnitarze, tajni radcy, lub członkowie parlamentu, wstyd cię bierze coś im polecić, coś rozkazać. Poczynasz sam w sobie marudzić — gniewać się na taki niestosowny zwyczaj i pytasz się czy i on jest wyptływem postępu? owocem nowych wyobrażeń? Jestże on znakiem demokratyzowania się społeczeństw, czy też przeciwnie? Ważna ta kwestja nie przeszkodziła nam atoli prze-

(Dalszy ciąg nastąpi).

ny pociągające podług praw obu krajów karę więzienia niżeli rok więzienia. Pomiedzy występami szczegółowo wyliczonymi w artykule 3-m znajdując się podrobienie i puszczanie w obieg fałszywej monety, oraz bankructwo złośliwe, co jedno i drugie najczęściej szuka bezkarności w ucieczce za granicę. Na mocy artykułu 6-go: „Przestępstwa i wykroczenia polityczne wyjąwszy się z obecnej konwencji. Wyrażnie się określa, że wydany cudzoziemiec w żadnym razie nie może być sądzony lub karany za jakie bądź przestępstwo polityczne popełnione przez niego przed wydaniem, ani też za jakibądź czynkę mający związek z takim przestępstwem.” Wydawanie winnych odbywa się na żądanie drogą dyplomatyczną, przyczem z mocy art. 17 wszystkie dokumenta sądowe popierające żądanie mają mieć w załączeniu przekład francuzki, z wyjątkiem dokumentów pisanych po niemiecku, które załączania przekładu nie wymagają. Według art. 20 konwencja zaczyna obowiązywać od dwudziestego dnia po promulgacji, dokonanej podług przepisów prawa obu krajów; obowiązuje zatem od dwudziestego dnia 30 stycznia (11 lutego) r. b., to jest daty promulgacji w Goń. Urzęd. Czas trwania umowy jest nieokreślony; konwencja przestanie obowiązywać w sześć miesięcy po wypowiedzeniu przez którąkolwiek ze stron wchodzących do układu.

— Pomiedzy Niemcami a Szwajcarią zawarto konwencję o wzajemnem wydawaniu przestępców. — Na naprawę dróg bitych pierwszorzędnych w obrębie gub. Piotrkowskiej, wyznaczona jest na r. b. suma 62,142 rubli 94 kop.

— Kobiety same mogą wyprać ubranie jedwabne czarne, kaszmirowe, jeżeli przez użycie ubrania te zostały zbrudzone. W tym celu należy je wycierać szczotką zwilgoconą roztworem boraksu w wodzie ciepłej.

— W Kantonie w Chinach, jak donoszą dzienniki angielskie, samobójstwa pomiędzy kobietami niezmiernie się rozpowszechniły. We wspomnianem mieście wiążą się sznurami po piętnaście niewiast strudzonych życiem i skaczą w nurty rzeki.

— Ostatnie dwa lata fatalnemi były dla kompozytorów włoskich. W r. 1872 wystawiono we Włoszech 56 nowych oper, z których 55 wygwizdano. W r. 1873 liczba nowych oper spadła na 24, ale też za to tylko 23 wygwizdanych zostało.

— Z przyjemnością dowiadujemy się że w okolicach Janowa lubelskiego, lud wiejski wychodzi z długoletniego uśpienia i żarliwie garnie się do nauki. I tak w pobliskich wsiach tego miasteczka, włościańskie dzieci uczą się czytać od chłopczyka i dziewczynki mieszczańskiego pochodzenia, którzy gromadzą na swoich prelekcjach bardzo liczne koło słuchaczy. Wpływ tego nauczania widocznym jest nie tylko u małoletnich pilnie i gorliwie uczęszczających na lekcje ale zarazem i na ich rodziców, w obyczajach których od pewnego czasu nastąpiła znaczna zmiana łagodząca ich prostotę, dzikość i ukracająca naóg pijaństwa niegdys rozpowszechniony i źle wpływający na rozwój moralny i materialny dobrobytu tych ludzi.

to gród ziemi, co przed czterema wiekami wydała nieśmiertelnego naszego rodaka — Mikołaja Kopernika, a więc powinien i pod tym względem być opisanym, ku uczczeniu Tego, którego nam wydrzeć pragną, zawsze na nas łaskawi sąsiedzi, chociaż kuszą się niepotrzebnie, bo on czem był, tem i jest — stawianinem, polakiem.

WSTĘP.

Każda miejscowość na powierzchni kuli ziemskiej znajdująca się, ma stałe i niezmiennie na niej położenie, a z tem położeniem są związane rozliczne jej własności stałe, żadnym zmianom nieuległe, słowem własności stałość matematyczną posiadające. Krótkie zebranie takich własności, przywiązanych do miejscowości zajętej przez Kalisz jest przedmiotem niniejszego opisu, który dla rodzaju przedmiotów nim objętych, analogiczny związek z matematyką mających, nazwany został matematycznym.

Położenie.

Kalisz pod względem geograficznym leży pod 51° 45' 30" szerokości północnej i pod 35° 46' długości wschodniej względem Ferro. Zatem Kalisz jest odległym od równika ziemskiego na mil 776 a od bieguna północnego na mil 574, licząc odległość w prostym kierunku.

Względem Warszawy, Kalisz leży w odległości 28 mil (w prostym kierunku) i przytem na 28 minut ku południowi i na 2 stopnie i 55 minut ku zachodowi, albo inaczej leży w stronie południowo zachodniej, a mianowicie w ten sposób, że kierunek z Warszawy do Kalisza czyni z warszawskim południkiem kąt 76° 40'.

Z tą Kalisz ma Warszawę na 28 minut ku północy i na 2 stopnie i 55 minut ku wschodowi, czyli w stronie północno-wschodniej, a mianowicie w ten sposób, że kierunek do Warszawy z Kalisza czyni za kaliskim południkiem kąt 74° 22'.

Rachuba czasu.

Z położenia Kalisza wypada że w Kaliszu czas jest zawsze późniejszy od warszawskiego na 11 minut 40 sekund, czyli prawie na 12 minut. To znaczy, że gdy w Warszawie południe, to w Kaliszu brak jeszcze do dwunastej 11 minut 40 sekund, czyli prawie 12 minut. I na odwrót, gdy w Kaliszu dwunasta, to w Warszawie już jest prawie 12 minut na pierwszą, to jest po dwunastej. Jednem słowem zegarek dobrze idący i regulowany w Warszawie, będzie w Kaliszu pośpieszał na 12 minut, a w Kaliszu paregulowany, będzie w Warszawie spóźniał się o tyleż. Z tego wypada, że chcąc się dowiedzieć, która w danej chwili jest godzina w Warszawie, trzeba do godziny kaliskiej przydać 12 minut, lub chcąc znaleźć czas w Kaliszu odpowiedni czasowi w Warszawie, trzeba odjąć 12 minut.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Przegląd polityczny.

Pobyt cesarza austriackiego na dworze petersburskim, nie przestaje głównie zajmować prasy europejskiej. Dzienniki najpoważniejsze potwierdzają, iż ta wizyta ma wielką doniosłość polityczną, jako stwierdzenie pewnego rodzaju ligi odpornej, mającej na celu niedopuszczenie naruszenia pokoju, którego wszystkie państwa, a nadewszystko Francja, potrzebują. Taka liga pokojowa naturalnie jest pośrednio wymierzona przeciw polityce księcia Bismarka w tem znaczeniu, że obecnie tylko gabinet berliński mógłby mieć interes w naruszeniu europejskiego pokoju.

Jak było do przewidzenia, mowa marszałka Moltke o potrzebie utrzymania organizacji zbrojnej niemieckiego cesarstwa, i argumenty jakimi ją poparł, zwróciła baczną uwagę dzienników francuzkich. „Journal de Paris” trafnie powiada, że teraz Europa wie komu ma przypisać obciążenie brzemion wojskowych, pod którymi się ugina.

London, 19 lutego. Lista urzędowa nowego ministerjum ma być jutro ogłoszona; już dziś jednak jest pewnem, że hrabia Derby, margrabia Salisbury, książę Richmond, lord Clairns, Gathorne Hardy, Ward Hund i sir Stafford Northcote wejdą do gabi-

netu. Lord Jerzy Hamilton będzie podsekretarzem stanu spraw zagranicznych.

Według wiadomości ze Złotego Brzegu, król Aszantów stanowczo przyjął angielskie warunki pokoju, według których ma zapłacić 200,000 fszt.

Paryż, 19-go lutego. Marszałek Mac-Mahon zebrał dziś w pałacu Elysée redaktorów znaczących dzienników, aby zarządzili składki publiczne na założenie tanich kuchni dla ludności robotniczej. Redaktorowie jednomyślnie przyrzekli żywo się tem zająć.

Paryż, 20 lutego. Okólnik Brogiego stwierdza charakter polityczny manifestacji bonapartystowskich, zamierzonych na obchód pełnoletności cesarskiego księcia (16 marca r. b.) w Londynie, zabrania propagandy publicznej, i zakazuje wszystkiego co by mogło osłabiać doniosłość dekretów Zgromadzenia (odsądzających dynastję Bonapartych od tronu). Urzędnikom nie wolno należeć do tych manifestacji.

Paryż, 20 lutego. Okólnik Brogiego ogólnie jest chwalony. Nawet bonapartyści są zadowoleni, oświadczają bowiem, że okólnik wykazuje ważność ich stronnictwa.

Zgromadzenie odrzuciło opodatkowanie biletów bankowych. (z G. P.)

— (Nadesł.) — W lipcu 1872 r., wyszedł 1-szy zeszyt „Fizyki” Rejsa, nakładem „Przyrody i Przemysłu.” Miała ona się składać z 12-tu zeszytów, wydawanych co miesiąc. Tym czasem opłaciwszy z góry całą prenumeratę, w kilkumiesięcznych przerwach otrzymałem zeszytów 6; cały tom 1-szy z zeszytów 4-ch, drugiego tomu zeszyt 1-szy; Biblioteczki zaś Nauk Przyrodzonych tegoż Tygodnika, we wrześniu 1873 r. wyszedł tomik 1-szy (Chemia), a w lutym r. b., drugi tom (Ekonomia Polityczna). Zapytuję przeto Redakcję Przyrody i Przemysłu: „za ile lat te wydawnictwa się skończą? — czy doczekam się biedny śmiertelnik ich końca w swem krótkim życiu?, lub też może mam się kontentować posiadaniem defektami?; jak niemniej: czy tomiki B. N. P. będą się ukazywać, co rok jeden?; na co trzeba czasu lat dwanaście!

D. Skurzański.

Ogłoszenia.

Magistrat miasta gubernjalnego Kalisza.

№ 866. Niniejszem podaje do publicznej wiadomości, że dnia 8/20 Marca w biurze tegoż Magistratu odbędzie się głośna licytacja na wydzierżawienie cegielni miejskiej, na czas od 1 Kwietnia 1874 r. do tejże daty 1877 r. począwszy od summy rs. 450 rocznie.

Przystępujący do licytacji obowiązany złożyć wadium w ilości rs. 45 jak również i 1/10 część wartości mającego się oddać dzierżawcy materiału i drzewa w sążniach, który to materiał i drzewo są ocenione przeszło na rs. 2000. Warunki licytacyjne mogą być codziennie przeglądane w Magistracie.

Prezydent, Przedpełski — Radny, Tański. (74—3-1)

Rosyjskie Towarzystwo

UBEZPIECZENIE OD OGNIA

założone w roku 1827

Kapitał Towarzystwa rs. 4,000,000

oraz fundusze zasobowe

Rs. 1,000,000.

Zostawszy upełnomocnionym przez powyższe Towarzystwo do przyjmowania wszelkich ubezpieczeń od ognia tak ruchomości jak i nieruchomości wiejskich i miejskich, po składkach umiarkowanych w mieście Kaliszu i okolicach, polecam się łaskawym względem JW. i WW. Panów.

Ignacy Kempner.

(7—8-7)

W rynku pod № 18.

KRÓTKI OPIS MATEMATYCZNY

KALISZA,

przez

Tadeusza Jana Wagnera.

DO CZYTELNIKA.

Kalisz, gród stary, z historją bogatą wspomnieniami, jest drogim i powinien nim być, tak dla jego własnych synów, jak i dla innych rodaków naszych, a tem samem zasługuje abyśmy go wszechstronnie poznali, bo to miejsce ziemi naszej zreszto potem i krwią ojców naszych zlane. Dobrze jest znać obce, ale swoje koniecznie. Wszystko więc, wszelkie zdolności i umiejsczości, złożyć się winny, aby społem to poznanie uzupełnić. I ja też, stawszy się zwłaszcza współmieszkańcem waszym, uważam za miły dla siebie obowiązek i swoją cegiełkę do budowy opisu Kalisza dołączyć.

Czém chata bogata, tém i rada. Przedstawiam więc Wam krótki opis matematyczny Kalisza, boć

 Warszawski komitet wystawy Wiedeńskiej odezwą z d. 9/21 marca r. z. Nr. 538 i Kurjer Warszawski w Nr. 15 z r. b., chlubnie oceniły fortepian mój koncertowy, najnowszej konstrukcji amerykańskiej, jaki w r. z. przygotowałem na wystawę wiedeńską.

W roku bieżącym wykończyłem

zupełnie takiż sam fortepian

i takowy każdodziennie od godz. 8 z rana do 6 po południu w mej fabryce wypróbować można. O czem mam zaszczyt donieść JW. i WW. znawcom, artystom, jak i amatorom muzyki.

Fryderyk Hintz,
właściciel fabryki fortepianów w Kaliszu.
(82-3-1)

 Pod Nr. 541 na Wrocławskim Przedmieściu gdzie telegraf, są

różne składy

do wypuszczenia; — bliższa wiadomość tamże u gospodarza.
(52-4-3)

 W dominium Koźminek pod Kaliszem, jest do sprzedania szkółka drzewek owocowych, składająca się przeważnie z gruszek i jabłek, szczepionych z najlepszych gatunków. Drzewka począwszy od początku miesiąca marca są każdego czasu do wzięcia.
(81-10-1)

Adolf Jacob Cohn,

MAGISTER PRAWA I ADMINISTRACJI, były urzędnik Komisji Prawodawczej przy Komitecie Urządzącym w Królestwie; po czteroletniej praktyce obronczej przy Trybunale Cywilnym w Płocku, przeniesiony obecnie na takiż sam urząd do Warszawy, przyjmuje wszelkie sprawy urzędowe i administracyjne. Mieszka przy ulicy Miodowej pod Nr. 14 (nowym).
(49-4-2)

 Jest do sprzedania fortepian w dobrym stanie, za bardzo przystępną cenę; bliższa wiadomość w domu zleceń Hugona Starzewskiego mieszczącego się przy ulicy Warszawskiej w domu pod № 53.
(66-3-2)

Mam zaszczyt zawiadomić Szanowną Publiczność, że **SKLEP** mój znajdujący się przy ulicy Ś-go Stanisława obok jatek chlebowych w domu p. Mianowskiej pod Nr. 167, zaopatrzony został w znaczny zapas

SOLI Z WIELICZKI

po cenie nader umiarkowanej.
(78-3-1) **M. G. Sachs.**

 W domu dawniej Cywińskich obecnie w posiadaniu p. Fuldego pod Nr. 403 przy ulicy Nadwodnej w Kaliszu, otwarty jest pod mojem zawiadywaniem

skład fortepianów, pianin i orgmelodykonów,

z najcenniejszych fabryk zagranicznych, po cenach nader umiarkowanych i z wypłatą roczną, nadto przyjmuję w zamian instrumenta używane i podejmuję się pośredniczyć w sprowadzeniu instrumentów, jakichby sobie kto życzył.
(63-3-2) **Józef Drobniewski.**

 W dominium Koźminek pod Kaliszem jest do sprzedania 8 krów młodych, 7 jałowic cielnych i 4 buhaje roczne. Wszystko to było jest rasy hollenderskiej.

W tymże dominium, są do sprzedania owce zdatne do chowu, mianowicie: 200 macior i 100 owiec jałowych.
(80-10-1)

W dominium **Zadąbrowiu** w roku bieżącym rozpoczęła się cząstkowa sprzedaż

drzewa budowlanego.

Tamże jest do sprzedania około tysiąca sztuk **siągów brzozowych** i sosnowych i takąż ilość podkładów (szucli). Bliższa wiadomość na miejscu.
(60-4-2)

 Ządca dóbr od przeszło lat 20-tu mając powierzone sobie tu w kraju znaczne majątki, i urządzając je po części samostannie, poszukuje miejsca od Ś-go Jana r. b. Najchlubniejsze świadectwa i rekomendacje JW. obywateli co do prowadzenia i zdolności, są jego rękopisami. Wiadomość: litera J. G. w Siąszczytach przez Rychwał.
(55-2-2)

 Z powodu zwinięcia gospodarstwa są do sprzedania **4 KONIE** młode, zdrowe, silnej budowy, za bardzo mierną cenę; widzieć je można w stajniach po-Bernadyńskiego domu.
(68-2-2)

HANDEL L. Mikulskiego

otrzymał świeży transport:
Fromage de Brie,
Roquefort,
Kuropatwy w puszkach,
Szparagi w konserwach.
(69-2-2)

 W dominium **Russów** są do sprzedania **DWA STADNIKI** jeden lat 4 a drugi lat 2 mający, rasy szwajcarskiej; wiadomość w miejscu.
F. D.
(73-3-1)

Kurs Giełdy Warszawskiej.

Dnia 21 lutego 1874 r.

Monety i papiery.	żądano płacono	
	Ru. i k.	kop.
Pół-Imperjały rosyjskie	—	—
Pruskie tal.	—	—
Listy zast. 3 okresu serji I. za rsr. 100	94 40	94 10
„ „ „ serji II. „ 100	93 95	93 65
„ „ „ nowe 5% z r. 1869.	92 70	92 40
Oblig. Towarzystwa Kred. Ziemi.	—	—
Listy Likwidacyjne za rsr. 100	79 5	78 75
Bilety Banku Cesarstwa z roku 1860	97 75	96 75
Nowa rosyjs. pożyczka premjo. 1864	166 —	—
„ „ „ 1866	166 —	166 —
Akcje Drogi Żel. Warsz.-Wied. za szt.	88 —	—
„ „ „ Warsz.-Bydgoskiej	69 —	68 —
„ „ „ Głow. Tow. Ros. Dróg Żelaz.	—	143 25
„ „ „ Drogi Żelaz. Warsz.-Teresp.	114 —	113 25
Obligacje Kolei Żelaz. Terespolskiej	—	—
Akcje Kolei Żel. Fabrycz. Łódzkiej	101 —	—
5% Listy Zastawne Rosyjskie	102 50	102 —
Wartość kup. od L. Z. starych k.	65 5	—
„ „ „ nowych „	81 3	—
„ „ „ Likwidac. „	88 8	—

Weksle.			
Berlin: Weksel 100 talarowy 2 d.	108 15	107 85	26
Londyn: 1 funt szterling 3 m.	7 28	7 7	—
Paryż: 300 franków 3 m.	87 30	87 7	—
Wiedeń: 150 florenów 2 m.	96 52	96 75	—
Moskwa: 100 rsr. 1 m.	—	—	—
Petersburg: 100 rsr. krótki.	100 —	99 —	—
„ „ „ 3 m.	—	—	—

TEATR.

We wtorek: komedja w 5-ciu aktach z frauczkiego Sardou „**Starzy kawalerowie.**”
We czwartek: komedja w 1-ym akcie „**Kuzynki.**” „**Marcowy kawaler.**” „**Splewka pana Fortunata.**”

Z dniem 1 Lutego 1874 roku otworzony został

ZAKŁAD

INTROLIGATORSKO-ARTYSTYCZNO-POZŁOTNICZY

FLORJANA HARNISZ,

w Kaliszu plac Marjański w domu p. Sachs Nr 95.

Mam honor zawiadomić Sz. Publ. iż przy istniejącym dotąd zakładzie pozłotniczo-rzeźbiarskim, który świeżo co wzbogaciłem zasobem najświeższych form i modeli, urządziłem pracownię introligatorską z 4-ma maszynami, które zmniejszając pracę ręczną, obniżą tem samem cenę produkcji. Zaopatrzyłem się w piękny asortyment oel-druków, sztychów, fotografii monachijskich, materiałów piśmiennych i gotowych wyrobów introligatorskich i galanteryjnych. Ciesząc się dotąd uznaniem szanownej publiczności, mam nadzieję, że i nadal będę mógł zadowalać najwyszukańsze wymagania skutecznie wszelkie zamówienia tak do świeckiego jak i kościelnego użytku służące. Zakład mój posiada także zasob ram antique, rzeźbionych i złożonych w najświeższym guście, jak niemniej wielki wybór listew amerykańskich z których oprawy sztychów i obrazów olejnych w ciągu kilku godzin skutecznie będzie. Nakoniec zapewniając ze swej strony sumiennosc i akuratność, pracownię moją polecam osobom interessowanym i mam nadzieję, że zakład mój znajdzie uznanie i poparcie Szan. Publiczności.
(32-5-4)

Kalendarz astronomiczny kaliski.

DNIA	Słoneca				Dnia				Księżycy	
	Wschód		Zachód		Długość		Przybyło		Wschód	
24 lutego, — wtorek	g. 6	m. 59 r.	g. 5	m. 29 w.	g. 10	m. 30	g. 2	m. 47	g. 3	m. 0 r.
25 „ — środa	6	57 „	5	31 „	10	34	2	51	4	13 „
26 „ — czwartek	6	55 „	5	33 „	10	38	2	55	5	10 „